

РЕЧ УМЕТНИКА

ЧОВЕК НАД БЕЗДАНОМ

Под савременим човеком је отворен бездан...

Свет у тами

Некада су крајеви, којима се отвор бездана држао затворен, били у рукама истакнутих појединаца људске заједнице, хероја. Данас хероја нема. У бездан се сручила култура и цивилизација у којој живимо. По ободу отвора остали су да висе само најупорнији који се грчевито држе за крајеве, а изнад њих лебде ретки људи снажног духа и запрепашћено гледају догађаје испод себе. Читав је свет у тами, сличној оном мраку што је владао до почетка средњовековне ренесансе. Гласно, или само у мислима, људски род очекује нове хероје који би требало да га ослободе зле стварности и да поново подигну људски род на ниво достојан човека.

Данас живимо у времену историјске кризе где се смењују епохе за које често не можемо ни назив да пронађемо. Основни процес свих збивања можемо назвати судом над целокупном историјом. Постојање само по себи јесте историја. Ипак, историја никада није решавала конфликт

између личности и друштва, личности и културе, личности и масе, тј. између квалитета и квантитета. Личности делују у историји, где се остварује индивидуално, али историја је беспштедна према личности и у њој нема места за индивидуалност.

Историја се увек бави општим и универзалним, никада појединачним или индивидуалним. Она је човека искористила за остварење

својих нељудских циљева и ма колико је историја човекова судбина, њу судбина човека не занима. Несамерљивост историје и личне човекове судбине је истовремено и трагедија саме историје.

Творац идеалистичке филозофске мисли Немачке 18. века, Хегел, створио је потпуно антиперсоналистичку филозофију и на тај начин превео основе идеје о историји у мишљење. Универзални дух >>

Платон је Талеса сматрао оцем мудрости, јер је овај већ тада поставио основна филозофска питања, која су и данас предмет мудровања и дискусија, „одакле све долази и одакле потиче“, „шта је извор свега“. Моји изложени радови се баве стварношћу, стварима и човеком као елементима који крију будућност перспективе света, каже аутор

Проф. др ДРАГАН РАДЕНОВИЋ, вајар

Оно што у познатом свету прво примећујемо, јесте трагична игра супротности, рађања и смрти, настајања и нестајања. У овом промишљању лежи идеја за моју изложбу скулптура под називом „Човек у савременом свету“. То је основа уверења да је пролазност света у дубокој промисли божанског. Превасходна намера јесте да се језиком визуелне комуникације, аутентичним скулпторским изразом, потврди да је апсолутни темељ стварности у непролазном извору пролазности.

Талес је, поред тврдње да је вода праелемент од кога је све настало, сагледао да се у свему налази клица божанског. Позната је анегдота о томе како је он, гледајући звезде и ходајући по дворишту, упао у бунар. То сведочи о чињеници да човек закупљен вишим стварима понекад може да заборави, или да једноставно не примећује, реалност вулгарног окружења. Трагично стање савременог света је добрим делом узроковано овом чињеницом о незаинтересованости надарених људи да се баве прозаиком свакодневице.

Раденовићев споменик Николи Тесли који се налази на истоименом тргу у Апатину

» као база његовог дела, који се испољава у историји, подвојио је тајне унутрашњег света човековог постојања и створио услове за настанак социума као основе света. У том свету нема места за „ја” и „ти”, тј. нема људског постојања, већ је све објективизирано, нелично, нељудско, антилично и антиљудско. Објективизација историје је нељудска и безлична. Једном приликом Хегел је на улици угледао Наполеона Бонапарту како на коњу, у освајачком походу, пролази поред њега и доживео га као оваплоћење новог времена, као дух масе, дух империје која се креће, без особина индивидуалности.

Изван правила европског искуства налази се индијска религиозна и филозофска свест која је одбацила историју. Али социјалне неправде и беда народа у Индији нису другачији у односу на друге народе због ове чињенице. Ово је пример загонетке која у стварности паралелно постоји, а коју треба да промисле архитекте људске заједнице.

Јединствен случај односа према историји представља хришћанство, које је настало у конкретном историјском периоду. Оно признаје историју и оно траје кроз историју. Објективизација хришћанства у историји је социјални феномен живота у свакодневици. Посебно за хришћанство је да је свака људска душа вредна и значи више него фундаменталне и одређујуће историјске категорије: империје, ратови, цивилизације, револуције...

Историја данас брише сваку привилегованост пред фатумом свог дејства. Човек је силом угуран у живот колектива, државе, класе, расе, нације, који од њега траже потпуну предају. Рат као метод историје, као процес, највиши је степен динамике зла која се током историје акумулирала у човековом бићу, у његовом животу у оквиру колектива, са свешћу о сопственој безначајности.

Сегмент за потврђивање моћи данашње доминантне империје деструкције су млади људи одгајани на искуствима непрекидног трајања сукоба и рата. Нажалост, смисао обезвређеног човековог живота се потврђује једино у уништавању другог, као оруђе усуда историје. Човеку се ван њега самог одређује однос према свету и људима, а истовремено му се онемогућава да остане у свом унутрашњем бићу. Рат је најутицајнији васпитач омладине нашег времена и творац маса супротстављених насилника. Силина космичког значаја технике и технологије одређује облике људског колективног постојања, човек постаје друштвено биће заборављених трагова индивидуалног. Највећи успех нација је национализација људске душе. Сви познати друштвени системи, укључујући владајућу демократију, заснивају се на антиперсонализму, на власти анонимуса над људским постојањем.

Време неспокоја

Очај је најтачнији опис стања преостале свести код већине људи. Догађања у свету су производ човекове несреће и осећања безнадежности, а не човековог спокојства и сигурности. Владавина изабраних представника масе подложне сугестији и колективној опседнутости је стварност

овог доба. Трагање за вођом који ће донети спас, који ће решити све проблеме, потврђује да су срушени сви класични ауторитети монархије и демократије. Вође садашњих демократија хране покорне масе мржњом.

Парадоксално је да људи захваљујући мржњи могу и да живе, макар за одређено време, хранећи се њом уместо хлебом. Васкрсли цезаризам у ауторитету моћи вође појавио се у савременом добу као реликт далеке прошлости.

С обзиром на такво стање, логично је да на изворима нових демократија ниче расизам. Етаблирани су разни облици национализма, засновани на поразима духа хуманизма у политици, економији, духовној култури, филозофији, литератури и тако даље, а целовитост бића човека је разбијена, док су техника и технологија постале једина владајућа и стваралачка сила.

Духовна глад

Безумност савременог економског живота, кризе, хиперпродукција, незапосленост, власт банака, господарство папирних фикција, створили су потпуну материјалну и духовну несигурност. Нико не ништа није загарантовано. Данас се живи у свету злочина и фантазми, а потпуна несигурност човека-појединца, који никада није био циљ историје, потврђује да је читав свет пао. Лаж је једина реалност нашег времена. Лаж, чак, престаје да се схвата као лаж и одвија се специфична аберација свести услед које се губи разлика између истине и лажи.

ИЗ БИОГРАФИЈЕ АУТОРА

Драган Раденовић је рођен у Сарајеву, 1951. године. Одрастао је у Супетру на Брачу и Шибенику, где се први пут сусрео са скулптурама, играјући се око ископина римских некропола и на тргу испред Шибенске катедрале. Искуство размишљања и визуелног комуницирања стекао је поред фресака Пећке патријаршије, Дечанског манастира, Богородице Љевишке, Архангела... проводећи ту школске распусте. Дипломирани је правник. Високо ликовно образовање стекао је на Факултету примењених уметности... Скулптуре Драгана Раденовића налазе се у просторима архитектуре и урбанизма, отвореним природним просторима, значајним светским музејима и приватним колекцијама. Излагао је на више десетина самосталних изложби и на неколико стотина колективних изложби у земљи и иностранству. Добитник је награда за уметничка остварења и допринос развоју теорије уметности. Члан је многих интернационалних уметничких и научних организација и учесник у значајним пројектима.

Атеље и парк
скулптура вајара
Драгана Раденовића
налази се на
Циганском брду
изнад Гроцке

Сталним понављањем наметнутог очекивања краја света, у агонији у којој се налази, човек све чешће осећа потребу за унутрашњим-духовним вредностима. Хришћанство као историјска истина налази се пред последњим чином оправдања свог смисла. Иако смо свесни многих грешака и издаја подељеног хришћанства, а сведоци смо и суда над историјом – самим тим и над хришћанством као делом историје, потреба за рађањем новог живота неумитно постаје основни мотив заједничког живота људи, који желе да буду препознати по личним и индивидуалним карактеристикама. Пред хришћанством се отворила јединствена могућност да оствари истину о животу и да служи истини.

Суд над историјом и суд над хришћанством као глас смисла, требало би да у дијалогу свих утицајних страна пронађе смисленост живота, а да осуди и презре злочине. То је јединствени пут ка остварењу царства творца, царства универзалног разума, царства божјег. Утицај невидљиве руке закулисне теологије, која данас обликује наше животе, верујем да је јачи од утицаја средине у којој живе савремени људи.

У античком времену се, у складу са цикличним облицима мерења времена, мислило да људи ничу као биљке. Сада ту тврдњу морамо прихватити као тачну, јер је извесно да људи одлазе у земљу на којој су никли... Прах праху. ■

ПОГЛЕДИ СКОСА

НИЈЕ КРИЗА

ТЕОДОР АНЂЕЛИЋ

Шта читати на одмору? Блогове, Твитер, „Доста је било“ екс-министра привреде Саше Радуловића! Бестселер су свакако и докторати политичара и верзије – сијасет верзија – Закона о раду. Али, њих ниједан издавач неће да штампа, чак ни о трошку аутора. Као да су то нека дела необавезних хипија, а не озбиљни радови активних и утицајних јапија, малтене супкултура и контракултура.

Премда су о њима, хвала богу, написане већ библиотеке књига. Средишње питање јесте: како је хипи постао јапи? Како су лик радикалног Че Геваре (Дачић је недавно изјавио „...Не спомињите ми Че Гевару“), покрет '68, индијске мајице, Џон Ленон, Херберт Маркузе, Џек Керлак, Даниел Кон Бендит... донели огромну зараду систему (десница) који су начелно подривали (левица), а право речено, када се све сабере, учврстили и развили?

Увек је драгоцено када једна објављена књига, као ова коју препоручујем за одмор уместо необјављених доктората и верзија Закона о раду, обухвата и наше дане, па тако и међу нама најновије дело о контракултури, „Продаја бунтовника“ додирује и последњу економску кризу (Ђелић, Динкић, Крстић); није криза, капитализам је.

Аутори „Распродаје побуне“ Џозеф Хит и Ендрју Потер и сами су прошли циклус хипи-јапи. Издавач је „Хедон“, писац поговора меродавни доајен из 68. професор Драгољуб Миђуновић.

Када би се поспани путник из шездесетих, пишу аутори, пола века касније напрасно пробудио, открио би да су и многе економске бриге, чак и оне, данас замењене културном политиком. Уместо да брину о синдикалним стопама и неједнакости у приходима (Орбовић, Чанак), културе су опседнуте питањима као што су садржај и пристрасност у филму (рецимо Анђелина Џоли), јавно прихватање абортуса, утицај рекламождерства, хомосексуалност, и нико више не прича о радничкој класи до тачке у којој класа не значи више ништа (нови Закон о раду, смањење пензија). Политику производње замењује политика потрошње у којој су некомформизам, хедонизам, најаве хапшења и џамбо-таблоиди исто тако роба као све друге.

Обратимо пажњу на презимена аутора: Хит и Потер. „Продаја побуњеника“ је стварно – хит, књига је харипотеровски надахнут уџбеник контракултуре. У мери у којој се она сматрала спонтаним хедонизмом (Тасовац), у тој мери, асимиловао ју је систем. Хипи, постајући јапи, губи своју прогресистичку визију.

Зашто уопште пишем о овој књизи? Зато што и чланови Владе на одмору или у оставци, или без одмора и оставке, ваља да прочитају нешто корисније од бирократских извештаја које прегледају целе године и зато што је већина министара у новој Влади радикално мењала своју биографију и више него хипи који се спрема за јапи-пензију. Ако и таквих пензија уопште буде било.

(Аутор је некадашњи главни и одговорни уредник НИН-а)